

УДК: 37.013.42:378.147

Лось І.В.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(м.Чернігів)

Перевалов О.Ю.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(м.Чернігів)

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОСНОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН**

**ACADEMIC INTEGRITY AS THE BASIS OF
PROFESSIONAL ETHICS OF FUTURE TEACHERS OF
NATURAL DISCIPLINES**

Сучасна система вищої освіти перебуває в умовах динамічних трансформацій, зумовлених процесами глобалізації, цифровізації та посиленням ролі етичних стандартів у професійній діяльності педагогів. У цьому контексті академічна доброчесність постає не лише як вимога до освітнього процесу, а й як невід'ємна складова професійної етики майбутнього вчителя, що формує його наукову, моральну й громадянську позицію.

Формування академічної доброчесності особливо актуальне для майбутніх учителів природничих дисциплін, адже саме ці фахівці покликані не лише передавати знання про

об'єктивні закономірності природи, а й виховувати в учнів повагу до істини, наукової достовірності та чесності у здобутті результатів. З огляду на це, академічна доброчесність стає підґрунтям професійної відповідальності, критичного мислення та етичного самовизначення педагога.

Разом із тим, поширення цифрових технологій, з одного боку, створює нові можливості для розвитку наукової культури та відкритого доступу до знань, а з іншого — породжує виклики, пов'язані з плагіатом, недоброчесним запозиченням інформації, використанням штучного інтелекту без належного критичного осмислення. У зв'язку з цим особливої ваги набуває формування в майбутніх педагогів усвідомленого ставлення до норм академічної етики, самоконтролю та відповідальності за результати власної навчальної і дослідницької діяльності.

Таким чином, дослідження академічної доброчесності як основи професійної етики майбутніх учителів природничих дисциплін має не лише теоретичне, а й практичне значення — воно сприяє розробці педагогічних стратегій, що формують доброчесну особистість, здатну діяти відповідально, гуманно та відповідно до етичних принципів сучасної освіти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування ролі академічної доброчесності як ключового чинника формування професійної етики майбутніх учителів природничих дисциплін та визначення педагогічних умов, що забезпечують розвиток етичної, відповідальної й науково обґрунтованої позиції педагога в умовах сучасного освітнього середовища.

Відповідно до поставленої мети, у статті визначено такі завдання:

Проаналізувати сутність і зміст поняття *«академічна доброчесність»* у контексті професійної підготовки педагогічних кадрів.

Розкрити взаємозв'язок між академічною доброчесністю та професійною етикою майбутніх учителів природничих дисциплін.

Охарактеризувати основні виклики й ризики для підтримання академічної доброчесності в умовах цифровізації освіти.

Визначити ефективні педагогічні підходи та цифрові інструменти, що сприяють формуванню доброчесної поведінки та етичних орієнтацій студентів природничих спеціальностей.

Об'єкт дослідження - процес формування професійної етики майбутніх учителів природничих дисциплін у системі вищої педагогічної освіти.

Предмет дослідження - академічна доброчесність як чинник становлення професійно-етичної культури майбутніх учителів природничих дисциплін у сучасному освітньому середовищі.

Проблематика академічної доброчесності в контексті професійної підготовки педагогічних кадрів дедалі активніше досліджується у сучасному науковому просторі. У працях [1, 5706–5708] акцентується, що вивчення дисципліни «Академічна доброчесність у закладах вищої освіти» сприяє формуванню в майбутніх біологів, екологів і фахівців із громадського здоров'я здатності до етичного прийняття рішень, розвитку наукової культури та розуміння суспільної відповідальності.

У дослідженнях [2, 151–163] підкреслюється важливість дотримання принципів академічної доброчесності в умовах

воєнного стану, коли трансформація освітнього процесу відбувається під тиском зовнішніх викликів, а педагогічні спільноти мають забезпечити сталий розвиток наукових практик і моральних орієнтирів. Значний внесок у формування академічної культури здійснює і цифрове середовище. Як зазначено в [3, 478], освітня парадигма Education 4.0 потребує розвитку складного мислення, цифрових компетентностей та дослідницьких умінь, що безпосередньо пов'язані з етичними нормами академічної взаємодії. Цифровізація освіти, за даними [4, 872–889], змінює підходи до організації проблемного, кейс-та проєктного навчання, створюючи умови для поєднання технологічної інноваційності та академічної відповідальності. Автори наголошують, що використання інтерактивних технологій має супроводжуватися формуванням цінностей доброчесності як основи академічної культури.

Наукові пошуки у сфері підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін свідчать, що важливою педагогічною умовою ефективного формування академічної доброчесності є інтеграція науково-дослідницької діяльності у професійну підготовку [5, 191–197]. Це сприяє розвитку критичного мислення, навичок самостійного аналізу результатів і здатності до відповідальної наукової роботи.

У працях [6, 39–43] розкрито, що науково-дослідницька діяльність студентів виступає чинником становлення їхньої соціально-педагогічної зрілості, формує внутрішню мотивацію до доброчесної поведінки та створює середовище взаємної довіри між викладачем і здобувачем освіти.

Оригінальне трактування академічної недоброчесності подано в [7, 210–214], де плагіат розглядається як своєрідне

«захворювання освітнього середовища», що потребує профілактики через виховання ціннісного ставлення до правдивості, наукової чесності та інтелектуальної праці.

Важливим аспектом підтримання академічної доброчесності є належна організація експериментальної роботи у закладах вищої освіти [8, 144–149]. Автори вказують, що дослідницька культура формується не лише через навчальні дисципліни, а й через участь студентів у наукових експериментах, конференціях, публікаційній діяльності, що підвищує рівень відповідальності за достовірність отриманих результатів.

У процесі аналізу теоретичних і практичних підходів встановлено, що академічна доброчесність є інтеграційним чинником між моральними цінностями педагога, його професійною відповідальністю та науковою культурою. Формування доброчесності у майбутніх учителів природничих дисциплін доцільно здійснювати на основі трьох взаємопов'язаних компонентів: когнітивного (знання норм і принципів академічної етики), ціннісного (усвідомлення важливості чесності у власній діяльності) та діяльнісного (реальне дотримання етичних стандартів у навчанні, дослідженнях і спілкуванні).

Результати проведеного аналізу дозволяють стверджувати, що ефективність формування академічної доброчесності підвищується за умов:

- системного включення теми доброчесності у навчальні курси;
- створення цифрового середовища, яке підтримує прозорість оцінювання і відкритість наукової інформації;

- використання проблемного, дослідницького й кейс-методів навчання;

- залучення студентів до практик академічної взаємопідтримки, спільних дослідницьких проєктів і волонтерських ініціатив.

Висновки. Академічна доброчесність є не лише складовою освітнього процесу, а й фундаментом професійної етики педагога, що забезпечує якість освіти, розвиток наукової культури й довіру до результатів освітньої діяльності. Аналіз сучасних джерел засвідчує, що доброчесність формується у процесі інтеграції науково-дослідницької роботи, етичного виховання та цифрової грамотності. Для майбутніх учителів природничих дисциплін це означає необхідність постійного саморозвитку, дотримання принципів чесності, об'єктивності та поваги до інтелектуальної праці інших. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку методичних моделей формування академічної доброчесності у цифровому освітньому середовищі та вивчення впливу етичних практик на професійне становлення педагога.

Список використаних джерел та літератури:

1. Lukash O., Szikura A. Educational Discipline “Academic Integrity in Higher Education Institutions” for Training Future Biologists, Ecologists and Public Health Specialists. International Journal of Research Publication and Reviews. 2025. Vol. 6. Issue 8. P. 5706–5708. <https://doi.org/10.55248/gengpi.6.0825.31113>

2. Chystiakova, I.A., Ivani, O.M., Mekhed, O.B., Nosko, Y.M., Khrapaty, S. PhD Training Under Martial Law in Ukraine

Journal of Higher Education Theory and Practice, 2022, 22(15), pp. 151–163

3. George-Reyes, C. E., López-Caudana, E. O. & Ramírez-Montoya, M. S. (2023). Research competencies in university students: Intertwining complex thinking and Education 4.0. *Contemporary Educational Technology*, 15(4), ep478. DOI: <https://doi.org/10.30935/cedtech/13767>

4. Wood, R., Malik, M. A landscape review of the literature focusing upon the use of technology to support problem, case and project based learning in higher education STEM disciplines. In *SEFI 50th Annual Conference of The European Society for Engineering Education. "Towards a new future in engineering education, new scenarios that European alliances of tech universities open up"* Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, 2022. 872–889. DOI: <http://dx.doi.org/10.5821/conference-9788412322262.1164.11>

5. Носко М.О., Мехед О.Б. Аналіз педагогічних умов підготовки майбутніх учителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук. Вінниця: ВДПУ, 2023. № 4. С.191-197 DOI: 10.31652/2786-5754-2023-4-191-197

6. Носко М., Мехед О. Науково-дослідницька робота студентів як складова частина підготовки до соціально-педагогічної діяльності. Наука і освіта. 2022. №2. 39-43. DOI:<https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-2-6>

7. Keefer, L. A., Brown, M., Rothschild, Z. K. Framing plagiarism as a disease heightens students' valuation of academic

integrity. International Journal of Psychology, 2020. 55(2),210–214.
<https://doi.org/10.1002/ijop.12581>.

8. Носко М. О., Дейкун М. П., Мехед О. Б. Основні аспекти забезпечення експериментальної діяльності в ЗВО. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 25 (181). Чернігів : НУЧК, 2024. С. 144-149.